

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

ОФІЦІЙНИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ В З'ЯВЛЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. ВІК XXXV. Ч. 43. Джерси Сіті, Н. Дж., середа, 23. лютого, 1927. VOL. XXXV. No. 43. Jersey City, N. J., Wednesday, February, 23, 1927. THREE CENTS

ФАРМЕРСЬКИЙ БЛОК ГРОЗИТЬ ПРЕЗИДЕНТОВИ БОРОТЬБОЮ

КОНГРЕСМЕНИ ЗАПОВІДАЮТЬ КУЛІДЖОВИ ПІМСТУ ЗА ВЕТОВАННЕ ФАРМЕРСЬКОГО ЗАКОНА.
ВАШІНГТОН, 19. лютого. — Проект фармерського закону, який ухвалили обидва палати конгресу, а який пропонує ніш президенту Куліджові до підпису, може легко довести до боротьби між фракціями в рамках самої республіканської партії, бо члени так званого фармерського блоку заввалять визацію прихильникам президента, що коли Кулідж вживається заветувати фармерський бил, вони п'януть безоглядно опозицію проти нього.

Межі іншим заповідають вони, що будуть поборювати кадиата президентного на президента палати послів у с'яду ючому конгресі та будуть домагагтися знижки тарифів. Фармерські організації почали живу акцію за тим, щоби вимогти на президенті підписанне фармерського біла.

ЯПАН ПРИНІВ ПРОПОЗИЦІЮ АМЕРИКИ ЩОДО РОЗОРУЖ- ННЯ КОМБЕВЕНШІ. — АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВДОВОЛЕНІЙ ЗА ЯПАНСЬКОЮ ВІДПОВІДЬ.

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Американський уряд дістав нішу уряду юту Япану на американське запрошення на між- юродиноу конференцію великих морських держав для обме- жання морських зброюнок.

Япанський уряд у невзначайо чейній ноті приймає кождо пропозицію американського уряду та сподіється, що така конфе- ренція справді як найкорше відбудеться.

Американські урядники висказують велике вдоволення з япанської ноти.

МІНІСТЕР ПОЧТИ ДАЄ ДОГАНУ ПОЧТОВОМУ УРЯДНИ- КОВИ ЗА ПОЛІТИКУ.

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Генеральний постмстер Нью вислав до Луаера, начальника почти в Шикаго, листа з до- ганою за його політичну діяльність підчас виборчої кампанії в тому місті. Но противляється тому, що шинковский пост- мстер видавав заяви, з яких читачі могли мати вражінне, що заяви виходили від почтового уряду.

МОЛОДІЯТ, ОБЖАЛОВАНІ ЗА ВЛОМИ, ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ЖИВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

ДЖЕРЗІ СІТІ, 20. лютого. — В п'ятичю арештовано тут 23-літнього Алявна Блекя й його 21-літню жінку Елісабету, з якою він лішею недавно вживався. Арештовано їх як під- зрінаних за вломні. Арештованих без догвих допитів призналися, що до 25 вломи у повіті Галсон. Жінка помагала при тім мужи ки аж сторожа.

УРЯД ЗАКЛОПОТАНИЙ КРИЗОЮ В КИТАЮ.

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Американський уряд с'ядінте докладаю за подіями в Китаю та приходити тепер до переко- нання, що дальший поступ політ доведе до того, що амери- канський уряд прикаже висадити на китайську сушу білий війська.

ВЖЕ Й ЖІНКУ СТАВЛЯТЬ КАНДИДАТКОЮ НА ПРЕЗИДЕНТА.

НЮ ЙОРК, 20. лютого. — Американська письменниця Айда Клайд Кларк виступила в американській місичинку "Сен- чурі Мегезін" за місяць март за пропозицією вибраних жінки на с'яду ючому американського президента.

Авторкою цієї пропозиції є жінка як найкраща кандидат- ка, а саме Анна Морган, Алісу Рузвельт Лонгворт та Рут Ганна Менкорник. Друга з них є дочка Рузвельта, а послідна є слава по ілліойським сенаторі.

СЕНАТОР БОРА КРИТИКУЄ ПОЛІТИКУ СУПРОТИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ.

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Сенатор Бора, голова сенато- вого комітету для заграничних справ, виступив тут на бан- кеті, уладженім з нагоди створення жидельского конгресу, з промовою, в якій остро критикував політику Зауочених Держав супроти держав латинської Америки.

Бора заявив, що американська політика опирається на деревні й нафті, себто на економічних интересах, а тимчасом вона повинна опиратися на справедливості. Він заявився теж за відкаиканнем американських маринарів з Нікарагви.

СТРАШНА МОРСЬКА БУРЯ ЗДОВЖ ПОБЕРЕЖА НЮДЖЕРЗЬКОГО СТЕАТУ.

АТЛЕНТІК СІТІ, Нью Джерзі, 20. лютого. — Це побере- же Атлантицького океану в стеїт Нью Джерзі, навстиля ніш незвичайно сильна буря. Втер, що дув зі скоростью 80 миль на годину, нагнав на береги філї незвичайної висоти, які зни- щили велике число прибережних домів, залаляли доки й при- щили, затопила лодки й корабляки та зробила багато другої шкоди. Тисячі людей мусіло втікати зі своїх домів. Втрач в людях ще не обчислені.

В місті Бейна, на Лоні Айланд, буря затопила двоюогло- вий склеп В. Т. Бед, котрий був наладований горлякою. На- селення виртувало залогоу, але забрало з корабля майже всю горляку.

ЩЕ БІЛЬШЕ ВІЙСКА ВИСА- ДЖЕНО В НІКАРАГВІ.

КОРІНТО, Нікарагва, 21. лю- то. — З американських во- енных кораблів висаджено тут нішні 800 американських моря- ків. Одних з них вислали до мі- ста Чінадега, других до Леона. Де ліберальні війська загрожують військам Діаса.

Через це в Нікарагві стали кружляти вперто чутки про американську інтервенцію.

ВЕЛИКІ ФРАНЦУЗСЬКІ МА- НЕВРИ В АЛЬПАХ.

НІЦЦА, 20. лютого. Першій раз Франція відбуває в турещ- них альпських горах великі зимові маневри. Кажуть, що в тім спосіб приготується до охорони перед евентуальним атаком з боку Італії.

БОРОНИТЬ ФРАНЦУЗЬКУ ФІЛЬОТУ.

ПАРІЖ, 18. лютого. Стефан Ллоазан критикую в французькій газеті "Матен" становище Америки в справі розоруження на морі, а обороняє Францію, вказуючи, що в 1929 р. Франція буде на морі слабша не тільки від Англії й Америки, але навіть від Італії. Він каже, що Амери- ка по війні вже набувала іст- сть великих воених кораб- лів, що вона стоїть на чолі всіх держав. Америка занеба- га будувати лоденші кораблі й тому тепер домагається обмеження великих, а в тільки за кружляками, які сама хоче бу- дувати.

ХВИЛЯ АРЕШТОВАНИЙ І ТРУ- СІВ У ЛЬВОВІ.

Львівська поліція розпочи- нає наново "спрещисту діяль- ність" на львівському ґрунті. Нема ночі, яка-б серед львів- ских Українців проминула спо- койно. Труси та арештованні не переміняються. Розпочала- ся хвиля арештованих ув'язнен- них двох братів Вербицьких, студентів університету. У ареш- товано на вулиці, в об'їзній день. Яка діяса починає ший арештовування, ніхто не знає. Так само — з в'язничих при- чин розпочала львівська полі- ція масові труси та арештуван- ня. Цими днями був трус у д-ра Ів. Гіжкі та М. Оседача. Об- ох їх забрано на поліцію. Ос- новний трус перевела польська поліція у д-ра Р. Дашкевича. Зі середі на четвр був трус у Я. Цурковського. Шей само- заноу та Ан. Стефаншиня. Тру- сів відбувся також у Ів. Пелю- гю та в Дм. Кавсичі. В Акаде- мичному Домі арештовано студентів: Генгала та М. Кова- лиська.

ФРАНЦУЗИ МАЮТЬ СТРАХА.

Французи бояться війни з Італією, бо в с'яду ючому французи зберуться до складу футер Шпанга-Вольманн при вул. Го- луховських у Львові, напроти великого театру, і розпорозни- нають масу, забравши 200 долярів і 1000 лод, а з складу кількадесть благородних кримських і сел- скихових широк.

З ПОЛЯ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА.

На останньому засіданні У- країнської Асоціції революці- онних драматургів читано но- ву пєсу Панченка М.: "Коліш- нина". Промови в дискусії з приводу пєси відзначили, що пєса "Колішнина" — перша у- країнська історична пєса, де автор змінив підійти до історич- ного минулого України без ро- мантичного туману.

Петро Панч друкує в журналі "Червоній Шлях" оповідання "Без козирів" і готує до друку збірку нових оповідань, куди ввійдуть: "З моря", "Без кози- ра", "На колесас" і інші. Тепер опрацьовує оповідання "Пара- фан на рушничі", яке теж вий- де до збірничка.

Ю. Яновський написав по- вість "Байгорол" і літератур- ний сценарій "Фата моргана". Ой. Копиленко закінчив опові- дання "Ран", "Буза", "Про- фесор Омелько Карлович" та працює над сатиричною повіст- ю "Мухи в меді". Друкується дитяча повість "Пригоди пя- тьох друзів". Готує до друку збірку нових оповідань і пе- рероблює книжку "Буній хміл" для другого видання.

Павло Тичина готує збірки перекладів з турецьких та французьких поетів. Працює над великою поемою.

Аркадій Любченко написав оповідання "Образ" та "Одні хвилини". Працює над романом "Книга радості".

Гордій Кошба закінчив о- повідання "З того світу", що увійде в збірку оповідань, під- готовлену до друку.

ЗАВ'ЯТА ПРОЦЕСОВИЧКА.

Судовий ексектор з Кросна не сподівався такої халени, як ішов до села "Добрешина" французів ричи за програми про- цю до Іванні Гінальської. Вона забарикадувала двері, сина по- цю з софірою при вікні й заявила рішучо, що до хати ексектору не вступить, бо про- цесу ще не програли. На номіч приїхала поліція і по довших перетрактиях стара процесови- чка отворила хату. Але вєсєр- ній з'ястися, що їй зафанту- вали ричи і їй готув діяти від- ворог, вона підпалакла власну хату. Згорів дах, а вона з си- ном дістали дах у криміналі.

ТРИПА В ЄВРОПІ.

Труми не стало в Парижі — стільки людей вмирає там на годину. Велика смертність хорих на грипу панує в Єспанії. Гри- па поширилася вже майже на цілу Європу. В Галичині люде хорують на що мовно хоробу дуже численно, але від неї не вмирають.

"КАСОВЦІ" В ПОЛЬЩІ НЕ ДАРМУЮТ.

Що кілька днів винатрошують залязні каси з готівки, а по- ліція до цього часу не впала на слід цих спеціалістів. Мину- лой ночі дістали касовий міну- лий півничку до складу футер Шпанга-Вольманн при вул. Го- луховських у Львові, напроти великого театру, і розпорозни- нають масу, забравши 200 долярів і 1000 лод, а з складу кількадесть благородних кримських і сел- скихових широк.

ОВОЧИ КОЛОНІЗАЦІЇ.

У Насгасові, тернопільсько- го повіту, де живуть мазурські колоністи, вибудовано "Дом Людови". Між колоністами і місцевими поляками почалося суперництво, хто дістане в уп- раву молочноу у цьому домі. Коли дістав її мазур, місцевий селини Замашинський понав у таку лодь, що при жернічній пробив лодь ножем. Можна у- явити собі, як виглядають відносини між залязніми ко- лоністами польськими і міс- цевими українським населенням, коли навіть самі польські селя- ни не терплять протегованих колонізаторів.

О. БУКШОВАННИ НА ВОЛІ.

Отаман Укр. Галицької Ар- мії, командант бригади Сіючих Стрільців О. Букшованний вий- шов 31. січня п. р. з львівської тюрми, куди був повів під під- лехоу на цей бік Збруча. Рішачено вийшли на волю а- рештованні в зв'язку з в'єст- вом куратора Собинського — Іван Бадіський і оба брати Яцурі.

ДО ОРГАНІЗАЦІЙ ВИСТАВКИ ПАМ'ЯТІ М. ЛИСЕНКА.

Комісія для вшанування ви- ставки М. Лисенка інтенсивно працює. Надійшло багато шк- олого матеріялу, більшість якого передано в повну діяль- ність музею українських діячів мистецтва та науки. Одержано матеріяли від ака. С. Єфрема- нів, родили Лисенка, родили Старихівських, Драгоманових, О. Пільки, О. Кривичковича, М. В. Луцького, Г. Жигель- ського, М. Грінчєвичів та інш. Одержано для виставки мемо- ративні матеріяли від Всеукраїн- ської бібліотеки України та всі експонати пам'яті М. Лисен- ка від музичного т-ва ім. Ле- отиновича.

На останньому засіданні ко- мітет для вшанування вистав- ки М. Лисенка ухвалив між ін- шим вдатися через пресу до приватних осіб та музеїв з про- ханням надіслати до комітету меморативні матеріяли щодо Лисенка. Комітет в програмі вшанування пам'яті М. Лисенка з нагоди в'єстою передбачає організувати урочисту виставу "Тараса Бульбіні".

НЕ СКУЄШ ДУШІ ЖИВОІ.

На зверх виглядає, що в Ма- рую війна з повстанцями по- кічена. Одначе тільки на зверх. В єспанській частині Ма- рюка йде дальша вперта кон- спіративна боротьба туземців. Шуми димми забили Ріфені 20 єспанських жовнірів. Єспанські власті підозрають широко розгалужену військову змову повстанців.

ЩО РОБИТЬ ПОЛІЦІЯ НА КРЕСАХ?

По звідомленнях із Коломиї, др. Данилович дістав від в'є- стної сторожі одного політ агента, який його не спускає з ока. Видно з того, що ні Дани- лович ні його опікун не дуже то вірять у угодність "почі- ную люду руського".

СТИНАЮТЬ ГОЛОВИ СТРАЙКУЮЧИМ РОБІТНИКАМ

ШАНГАЙ, 20. лютого. — В Шангаю розгорілись страйк на великі розміри. Досі страйкує 80.000 робітників. Життє в мі- сті заверло, рух устав. Страйкують робітники баювенних фабрик вся почта, всі трамвайні робітники, а рівнож і робіт- ники при електричних заведеннях, а далі страйкує велика част- ина друкарів і дружок.

Поліція с'ядінте за страйкарями і сильно їх переслідує. За одні ден стято голови 28 робітників, а деякі жєреда подо- ють, що 90-ти, а їх повдуржують голови повнішувано на па- лях на пострах. Мимо того страйк поширюється, а робітники с'ядінте і мітнугують. Страйк не має протичинського ха- рактеру, бо страйкують і ті, що працюють у хімічних фабри- ках. Страйк той є більше виразом симпатій для катонської армії, якою прибути тут надіються.

АНГЛІ ТАКІ ДОГОВОРІЛАСЯ З КАНТОНСЬКИМ УРЯДОМ.

ЛОНДОН, 20. лютого. — Повдмоляють з Ганков, що за- ключено договір між кантонським урядом а Великою Брита- нією. Не знати ще осюв, на яких заключено цей договір, який підписав: Чен, як кантонський міністер заграничних справ і Омея, як висланик британського уряду. Вломе тільки те, що такі самі договори будуть заключені з урядом в Пеїціні і з дру- гими хіміськими територіями. Найбільше всіх задураю те, що Чен відступив від свого первісного домагаєня, яким він відмовився від дальших переговорів з Англією, коли вола бу- де надіслати до Шангаю свою армію.

Угода, яку заключено, відноситься до концесії в Ганков. По вській правдоподібності британський уряд мусів згодити- ся на те, що ті концесії відано тепер під мішану контролю, коли досі вони підлягали виключно контролі британської.

В ПАРИЖІ БЮТЬСЯ З КОМУНІСТАМИ.

ПАРІЖ, 20. лютого. — Сел недлі прийшло в різних част- ях Парижа до сильних біюк між комуністами і їх противника- ми. Деякі бійки бують жєреди, в деяких стріляли. Многих побито- вано і ранено і треба буюти відставити їх до шпиталів.

ДЕ ДВА БЮТЬСЯ, ТРЕТІЙ КОРИСТАЄ.

ШАНГАЙ, 20. лютого. — На кантонську армію вступає не тільки армія полуднева з генералом Суном, але й півнична з маюджерским генералом Ченгом який рівнож вступає на Шангай. На лорозі одначє славу йому генерал Ву-Пей-Фу, старій його противнє. По опанову провінцію Чонан, через яку треба пробіти генералові Ченгоу, а Ву не хоче пустити його армію. Коли ввійшли перші частини генерала Ченгу на територію генерала Ву, він їх казав розорити. З того найбільш шк- лив Катонці, бо в той бік мусіло легше опанувати Шан- гаєм і другою територією.

ФРАНЦІЯ ЗЛОФЕРУЄ СПЛАЧУВАННЯ ДОГВУ.

ПАРІЖ, 20. лютого. — Французький фінансовий аташе у Вашингтоні Роберт Лякур Гайє дістав порученє з Парижа предложити металю секретареві Меллонові завуу французько- го уряду що до сплати догвту. Урива добовляється заплата- ний за цей рік ту катуку, яка припадає на Францію з титулу до- говору, який заключено з Меллоном амбасадор Березе. Фран- ція зобов'язується дати платити згідно з тим договором, але самого договору на разі ратифікувати не буде. Так само годла- ва она на разі кєстїю воєнного догу зглядом Великої Британії.

По вській правдоподібності вашингтонський уряд буде противний тїм пропозиціям.

ПРУСЬКІ ОФІЦИРИ ЗАЙМАЮТЬСЯ КОНТРАБАНДОЮ.

ПАРІЖ, 20. лютого. — Париський секретний поліції ала- дося викрити цілу шаку пачкарів, які переплывували з Ні- меччини до Франції величезні маси кокаїни і розвозили її тут по різних великих містах за продаваним з великим зиском вла- стителям нічних забавочних клубів, ресторанів і т. п. За однім замком перевезли вони кокаїни на \$1,500,000. При одній та- кій трансакції мали вони заробити \$900,000.

Коли поліція впаде на слід цієї шаки пачкарів, приладла Микола Титенка, вкнипера, який служив в німецькій армії, а разом з ним попали в руки поліції мена других пачкарів, які рівнож були нім. офіцерами, а по війні стали пачкарями.

НІМЦІ МАЛИ НАПАСТИ НА КАНАДУ В 1915 РОШ.

ВІДЕНЬ, 20. лютого. — Вельку сензацію викликали тут спомини графа Карла Куно Куденгове, відомого пачкаїста і творця Паневрону. В часі в'єбох війни перебував він в Сеатл в Канаді і не міг ніку вернути до дому, щоб вступити до армії. В Сеатл він вживав він з німецьким шлюбом "Фогі Г", який по- м'єстив його, що він одержав припущення з боку військоводо- аташе при німецькій амбасаді в Вашингтоні, щоби приїхати в Шангай і Канаді з с'яїями Алягоа, Орегон і Вашингтон і пацати з ними на каналіський територію. На шасте амбасадор Берн- доу, коли його повдмозжено про цей фантастичний план, спротивлювався тому. Той сам шлюбові повідомив його в якийсь час по тім, що він виснаєд у воздух у 9. годині вечєром певного дня корабель з муніцією, призначений для Росії. І чейшо, коли Куденгове вечєряз з англійським послом, почув точно о 9-ій годині гуч, а за якийсь час дістав повідомленє, що корабель, який стояв в пристані, затонув.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЕПІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"СВОБОДА" (LIBERTY)
 FOUNDED 1893
 Publisher: newspaper published daily except Sundays and holidays at 59 Grand Street, Jersey City, N. J.
 Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
 Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 3, 1879.
 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1924.

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРІОДИКА	
These rates a copy		(Особливо дешево три місяці)	
One year	\$ 7.00	На рік	\$ 7.00
Six months	\$ 3.75	На шість місяців	\$ 3.75
Three months	\$ 2.00	На три місяці	\$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Державі Канаді і Заграницьому	
One year	\$10.00	На рік	\$10.00
Six months	\$ 5.00	На шість місяців	\$ 5.00
Three months	\$ 2.75	На три місяці	\$ 2.75

За кожною зміною адреси вказати 10 центів.
 За оголошення редакції не відповідає.
 3 Канадські пошти відсилають гроші лише на Т. Б. Foreign Money Order.
 "СВОБОДА" 498 Montgomery, Tex. U. S. Census: 1828 Montgomery.
 Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 348, JERSEY CITY, N. J.

ДЖОРДЖ ВАШИНГТОН

Дня 22. лютого кожного року святкує американський народ урочає свято уродни Джорджія Вашингтона. Урочає свята святкують часто без широти, з простою формальністю, як наказу. Не так воно є зі святом Вашингтона. Кожен чужинець, який хочби на короткий час сидів працями, скоро догадне, що імя Вашингтона є тут справді популярне, як імя найбільшого Американця. Коли Лінколна ще й по нинішній день не признають у південних штатах, то Вашингтону уродни є святом для всіх штатів північно-американської юнії.

За свого життя Вашингтон прийшлося перейти через справдливий перекрестний огонь лаян, чернення, заклядія, проклягання. Як він вів війну за независимість американських колоній від Англії, доводило нього стояти спершу тільки менцтва народа. Понавже більшість була або ворожа або не найкраще байдужа до справ самостійності. Як його п'янували ті, що протинвалися американській самостійності, можна легко собі уявити. Що бодуби з ним ставало на случай невадки, теж не варто догадувати. Але навіть і тоді, як він уже дозвів до побдан та став президентом, ще й тоді не бракувало гонів, які, вважаючи лайку головною функцією газети, закидали Вашингтону найгіршішії нечесні, ба навіть злочинні вирокі. Нераз самий Вашингтон признавав, що з його робила просто кишківного злодія.

Навіть у більшого як сто літ після його смерті трафалися люди, які піднімали проти нього найгіршіші заклядія з його приватного життя. Не хворіючи він і смертю від кампанії ліхорадован.

Та мимовсіх своїх заходів чорнителів імя Вашингтона лишилося в американській історії як імя великої людини. Американський народ згадує й все згадувати буде Вашингтона за його незломну силу волі, як він проявив, коли й він і американський народ виставлені були на тяжкі проби долі. За сою силу волі, з якою він ставив чоло всяким перешкодам, зі сторони ворогів і приятелів і природи, став він немовби вітленем видержливості американського народа.

Коли ністка про його смерть розійшлася по Європі, сю вістку швидко прийняв як удар для себе. І від того часу по нинішній день імя Вашингтона є не-Американцями, з американським републикою, яку він своїм таланом, своєю волю та характером сотворив. І в Америці й поза Америкою він є Батьком Америки.

ЛЮДИ ЖИЮТЬ ЧИМРАЗ ДОВШЕ

Пересічний вік людини три-чотири довші. З давніших часів маємо лише недостаточні відомості. Але з тих вісток видно, що ті пібіто доборі давні часи були від підрозумінням оглядом у всякому разі гірші від нинішніх. Англія та країна, що має найдавшій здорову статистику. Там на протязі пів століття випадки смерті в групі віку 0—5 літ зменшилися на поновину, такежмо в слядуючих рідниках, у границі віку 15—20 літ навіть на дві треті. Також вигляди життя старших людей удолжилися корисніше, границя віку посунулася значно вперед. У Злучених Державах пересічний вік із початком 19-го століття вивисив 35 літ, при кінци століття піднісся до 45 літ, у 1921. році вивисив уже 58 літ. Від 16-го століття пересічний вік людини у Злучених Державах більше як подвоївся.

Таксаке зменшення смертності замінте в усіх інших краях. У Німеччині в 1871. році на 1000 мешканців було ще 31,0 поморших і мертвоуродженців; у 1913 році це число впало до 15,8 при постійній зменшуванні. В 1922. році вивисило воно 15,1. Перекиде зменшення в 1914—1918. роках пояснюється воєнними втратами. Також у Франції, Данії, Швейцарії та інших європейських краях можна спостерігати постійне зменшування числа смертності.

Що поодинокі люди доживали вимково високого віку, то знаємо на основі вістей з усіх часів. Навпевно можна доказати кілька випадків, що люди дожили і 150 літ, ба на Малайр-ланді один англійський селянин, що дожив 152 роки, на 120-му році життя оженився ще раз, а до 130-го року життя працював на полі. Один англійський селянин, що снів 100 і 102-літнього, як він казав такі випадки. Але вони все будуть відокремлені. Зате можна досягнути підвищення пересічного віку. Як показується, це підвищення вже задалося.

Тіло людини є так збудоване, що може досягнути 120 і більше літ. Карел доказав того, що вдержав людські тінки й органи ще доволі при життю, хоч речішого віку. Як показується, тіло, з якого вивият ті тінки, вже було згинуло. Розум, даний людям, дозволяє продовжити вік. На загал більші звірята живуть довше. Лише чоловік живе багато довше, як повнінени, коли величину його тіла порівняти з величиною рідних ссавців. Це вимково становиче завдячує людина тому, що може користуватися розумом.

І в шоденній практиці бачимо цей статистичний факт продовжування життя. Старі люди наших часів усюди працюють із незломною силою. В політиці й управлі, в науці і торговлі, в літературі й управлі всякого підприємства вони найкращі працівники. Вони визначаються силою й охотою до життя, що дійсно виглядає на молодечу. Дальше добайність про здоровля помагає досягненню поважного віку.

Старі люди помало вмирають не наслідком старечої немочі і вичерпання життєвої сили, але найбільше наслідком недуг, які можливі оминути. Хоч ті люди вмирають пізно, але така переказана. Бувший здоровий комісар Дерлінгтон ствердив, що лише 4 процент населення Нью Йорку вмирає в пізньому віці. При розслідуванні тих випадків смерті ствердив, що стареча немочі майже-ніколи не була причиною смерті, лише нещасливі припадки або власне занедбанні. То можна було оминути.

Новітні способи т. зв. "оперативного" відмолодження не можуть в дійсності продовжити життя. Дійсно продовжити життя можна двома способами: піднести особисту відпорність й проти шкідливих впливів. Від вчасної молодості треба жити мудро і помірковано. Розумне загартування зменшить небезпеку занеджування. Тіло повинно бути струнке; колиж на тілі за багатого товщу, то товща той обтяжує органи, а са-

ДЖОРДЖ ВАШИНГТОН.
 22. лютого 1732. — 14. грудня 1799.

ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ.

Отрим повідомляємо наших шан. Покупців, що книжок за сполітовано (С. О. Д.) з засади нікому не висилаємо.

Книжок на кредит також не висилаємо.

На такі листи, в котрих є замовлення на якісь книжки, а нема доплати, рівночасно грошей (або вірогідних чеків чи моні-ордерів) за замовлені книжки, відповідає не будемо.

Всякі кингарівні замовлення поладжуємо лише за попереднім надісланням належності.

Кингарія "Свобода".

ЯК ТУРКИ БЕРУТЬ ЗАКОН?

В Туреччині — уложено закон на те, щоби їх сповинати. І так заборонено автомобілям гнати вулицями понад приписану шкортість, а поліції приказано доглядувати, щоби хто не лопив цього закону.

І ось один поїзда побачив, що наближається авто з великою шкортістю. Станув отже в середині вулиці і дав знак авторі затриматися. Але той, що гнав автомобіль, думав, що поліція тільки так жартує і в рогу скочив у бік, не держав свого авто, ударив поліція й убив його на місці.

Того самого вечера міська рада Константинополь ухвалила закон, щоби не можна їздити вулицями міста шкортією, як десять кілометрів на годину.

Колі слядуючого дня різні пани приїхали до міста своїми автами, поліція арештувала не менше нікого підтьєть людей за те, що їхали автами з шкортією. Всіх заведено сечас до суду і вимірено їм приписану кару. Можливі заплатити п'ятдесят лірів грошової карі і істать п'ятдесят б'євків. Грошеву кару заплатили без жалого клопоту, але б'євкі зробили воно. Тепер в Константинополі ніхто не відважиться гонити заскоро автом.

А щоби часом шофер не забув, що має адержати авто да приказ поліція, їм дає видумані Турки практичний спосіб. Отже, коли поліція побачить, що авто заскоро гонить, кидає з потерек дороги дошку з офертими п'явками й дає знак шоферу, щоби адержався. Коли шофер не адержався на знак поліція, то без сумнію адержався, переїхавши через шо дошку.

Справді дивний спосіб у Турції берешня закона, одначе й метода показується вельми ужиточна.

В. Будиницький.

ДУХИ.

Оповідання.

Пані Каміля, чи Каміля Гайдишова, хоч мала велику і не ободжену каменщину, хоч дістала доброго мужа з гарною платою, бо гімназійного професора... не була щаслива. Боді все казала так своїм приятелькам. — А як поліція підлягає до нового шара, не вивязала до нічного, бо боялася, що її висміють. Лиш той, хто чув би її протівляди, якіми вона що вечера прашала свого мужа, коли він ішов до касина, або на яке засідання, був би вгадав, що професорської ботком лизти її його "конференції і засідання", ті невинні партії вста в касині, які правильно продовжували в шинкою до піноччи і поза піноччи.

— Ромку! Бодай шни, бодай раз на тиждень приїди до хати перед десятою, — просила, коли професор, зівши вечеру, протягнув руку по капелюшок. Чи я все сподити сама?

— Ніш приїди! — професор відповів, сплюсуючи жинку в чоло. — Безпечно приїди, бо нічн засідання буде дуже коротке.

— Ти все обіщав. Але... зайти собі! Як ніш повториться се, що було вчера, то... Мені вже терпіти не стає.

— Не повториться. Камілю, дай ключ від брами. Як приїдеш перед десятою, то ключ тобі непотрібний.

Професор виймав з кишені дашку, повисав на цвячку коло дверей і пішов. Вступив до плато, бо гімназійного професора... не була щаслива. Боді все казала так своїм приятелькам. — А як поліція підлягає до нового шара, не вивязала до нічного, бо боялася, що її висміють. Лиш той, хто чув би її протівляди, якіми вона що вечера прашала свого мужа, коли він ішов до касина, або на яке засідання, був би вгадав, що професорської ботком лизти її його "конференції і засідання", ті невинні партії вста в касині, які правильно продовжували в шинкою до піноччи і поза піноччи.

— Ромку! Бодай шни, бодай раз на тиждень приїди до хати перед десятою, — просила, коли професор, зівши вечеру, протягнув руку по капелюшок. Чи я все сподити сама?

— Ніш приїди! — професор відповів, сплюсуючи жинку в чоло. — Безпечно приїди, бо нічн засідання буде дуже коротке.

— Ти все обіщав. Але... зайти собі! Як ніш повториться се, що було вчера, то... Мені вже терпіти не стає.

— Не повториться. Камілю, дай ключ від брами. Як приїдеш перед десятою, то ключ тобі непотрібний.

спально і засвітив свічку. — Чи ти заржартував собі з мене, обіщючи прийти скоро? Чи ти... Не докінчила, бо Гайдиш перестав витягувати з камізої десять гульденів і сім центів, показав їх їй і каже: — Я нічн троха засидівся в касині, бо карта шила. Жаль було докладити. Ось що я вигадав. Половину лішу собі, половину на тобі. І тих сім центів беру!

Гайдиш сів на ліжку біля жинки і на подушку поклав платку, на платку сім крапиряка. Жинка забрала про ті громи, які ринілася була висплати на голову мужа. Везула гроші під професору і обернулася до стінні. Професор шасивий, що вигадав такий громозвід, та що буря, задалося неспинуча, оминула його, пішов до свого ліжка.

На другий день професор був з жинкою в театрі, отже мусів також з жинкою вернути до дому. Всеж такі бодай в театральнім буфеті хотівду від скрапий пива. З okazji театру... ключ від брами опинився назад в його кишені. Третій дини Гайдиш знов стільно сплявися. Він на шасиву картку вже не звалався, бо хоч би жинка узяла в його карманісье шасіє і закомонився на три паху рокур, замінив, то у него грошей не було тільки, щоби що ночі приносити жинці боді платку. Бо й лучалося, що програв, добре програв. Треба було вибратися инішою вилгакою.

— Я жинка зашала, тай за була зника в році.

— Сензайлі! — Гайдиш урегуб. — Ярко Чубецкий же-

Муж знов прийшов пізно, але жинка, хоч розспалася, то не за його зничаний гріх. — Що за осел натеребення тобі про Наталуку? — питала. Не провіршиш, чи правда і роз... цинські сплетні, котрі, невдичну осмішують. — Я сего не вигадав. — Я тільки повторив се, що чув. І той сплетні я нікуди не розносила, бо й з ніким про се не балакала. Я тільки, шком дозволено, сказав тобі, бо знаю, що вмієш держати язик за зубами.

— Ціле шасіє, що ти тільки мені сказав. Як би не те, то ніяк про се вже знав би вітні ті діла громада. Всі баби в ціля Львові балакали про се, робили на класі ширівальники. А так, до котрої я приїшла, жадна про се ще не знала.

У Крайських був ніш судиний дельфіс, чи, радше, судиний вецір, Крайський жинка, Крайський какудзика, Наталка риніла заливаче слезами. Не диню, бо шасіє пуста йогорі і осмінула дичиншу. Шо жинкині вяскувачка до хати якась знайка Крайських і питає, чи се правда, що Наталочка відлядає.

— Чи се правда, що робить таку добру партію? — додала жинка дожда, злісно підмішкуючи.

Колі професор, знов як зничав, сплявися, в хаті ще було світло.

— Поганю! — подумав. — Жинка ще не лягла. Дождіте мене. Очевидно, остро наряджена.

Відчинивши двері, він згінувся в каблучку, вкиривши лише нечаче з болю і застогнав.

Жинка, почувши ключ в деще,

реш, мала на язичі слова: — Чи ти, мочимордо, знаєш, котра година? — Замість того, крикнула підб'югаючи до него: — Ромку, що тобі? — На що не та кобаска, яку я на обіз зів таку велику лордочку? Вона була мені підозре-на... Ох! — Ковбаса була цілком свіжа. — На смак була свіжа, але потому мені відбивалося... Ох, ох! — Я нічого не чуло. Як мені бешпокидала, то чомуж би тобі... Мога літ! Не забувай, що ти о два роки молодша від мене. Твій молодий шуток і кльоніспривіш. Мій вже не годен. То мабуть запалене сплюї Мшик, Ох, ох, ох... — Боржій до ліжка! На не шасіє в хаті вже нема Франціусора. Ресути той водні я дині стержини, бо вже три дині не шило її. — Тож то, нехай пороздаєш, а твій муж вельми крепура... Ох, ох! — Боржій до ліжка! Запаруй, ао роме. Шо воліш? Шо буде ліше? — Варя, що хочеш, щоби лиш зарпа, ой ой! — Гайдишова метулася до кухні, Гайдиш раз-два роздзисів і лавіз під перину. — Коби той мятні і того ромену не знайшла! — подумав. — Не знаю, чи так думав більшарі пролявше кризів горло. Прикрій буде громозвід. Жинка таки знайшла роме, Запарила і принесла йому до ліжка. Він притянув чарку до уст і аж затрусився. По пиль-

нері справді не лідо. — Коби жинка бодай на хвилю вступила, — думав, — то я вивалю в до дискретної посудини і сказав би, що вилга.

— Щоби заглушити болі і скорше вснути, добре було до того медичинні латні краплі, дві луму. Гадаю, що ти рум не дає старожини.

Жинка пішла по рум, жинка вернула, він встип доловину чарки хлоснути лід лідо. Коли жинка вернула з фляшкою, він со половину поповнив румом. Будуть би рука схитнула і так богато пішло проти його волі. Вивин душом, да жинку порожну чарку і впап на ложку.

— Вже лекше, — каже. — Може зробиш тобі горчичні компресі? — жинка питає. — Не треба. Вже від сердині гріє. Грєме в румочі шере запалене сплюї кицьки. Дині спляти.

Ось, динишми громишувати Гайдиш відварив роме, які йому грозили майже що ноци. Бо якась чужа була та його жинка. Була вогором його нічн запалене сплюї руму, а вимково пильняного пива. Деколі й при чарочці горілки. А в динув він ніколи не мав часу відпочивати. Правда, жинка вже позовнала йому відпочивати до години десятої. Хоч продовжени засідання не стояло на перешкоді брамови, бо хата була і владности, він мав ключ від брами і вортного не платив, то жинка таки вперлася, щоби від десятої він був дома.

(Дальше буде).

